

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:43

Fredagen den 3 juni

§ 1 Rättsliga och inrikes frågor

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 3–4 mars 2022

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 9–10 juni 2022

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan har passerat 8.00 denna arla soliga fredagsmorgon, och jag hälsar alla hjärtligt välkomna till dagens sammanträde med EU-nämnden.

Vi har en relativt diger föredragningslista, och i dag kommer också justitie- och inrikesminister Morgan Johansson att vara med på två punkter.

Innan vi kör igång vill jag påminna ledamöter om det jag brukar inleda mötena med, det vill säga om kompletterande mervärde. Det som har sagts tidigare i utskottet vid olika föredragningar behöver nödvändigtvis inte återupprepas här vid dagens EU-nämndssammanträde.

Justitie- och inrikesministern har en interpellationsdebatt i vardande. Vi försöker därför hålla oss relativt disciplinerande under dagens första punkter, så att han hinner till kammaren och svara på frågor där.

Vi inleder med återrapport från möte i rådet den 3–4 mars 2022.

Jag hälsar justitie- och inrikesminister Morgan Johansson med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Anf. 2 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Den 3–4 mars deltog Anders Ygeman och jag själv i RIF-rådet. Det hölls bland annat en diskussion om tillståndet i Schengenområdet, och jag återkommer till det senare under dagordningspunkterna. Då diskuterades också bekämpning av hatbrott och hatpropaganda samt tillgång till advokat. Det finns en skriftlig rapport som har överlämnats till riksdagen. Jag kan ge lite kompletterande information.

Jag kommer att återkomma till frågan om hatbrott och att det ska bli ett särskilt EU-brott. Vid den här överläggningen i mars invände Polen och Ungern i ganska starka ordalag. Det var bland annat ett inlägg som gick ut på att det skulle innebära att präster blir fällda om de citerar bibeln. Jag tänker mig att det gäller frågeställningar om homosexualitet. Då invände jag och flera andra att historien är full av exempel på att man använder heliga texter som Koranen eller Bibeln just för att bygga upp hatbrott eller angripa andra på det sättet. Det tyckte vi var ett svagt argument. Det är

bara för att ni ska veta att bland annat den diskussionen förs. Vi återkommer till den punkten lite senare.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Elektroniska bevis. 3 a, Förordningen om europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder för elektroniska bevis, och 3 b, Direktivet om rättsliga företrädare för insamling av bevisning. Det här är en informationspunkt.

Anf. 4 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Det här är en lägesrapport. En lägesrapport kommer att lämnas om e-bevisningsförhandlingarna. Vi har varit här i samma ärende vid flera tillfällen, senast inför RIF-rådet i mars. Det inleddes trepartsmöten under våren 2021, och som förväntat har förhandlingarna varit svåra och någon kompromiss har ännu inte nåtts mellan rådet och Europaparlamentet.

I nuläget ser det ut som om trepartsmötet kan förväntas pågå under resten av året. I övrigt kan jag hänvisa till det skriftliga underlaget.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Direktivet om straffrättsliga påföljder till skydd för miljön. Här är ansvarigt statsråd Annika Strandhäll, men ärendet föredras av justitieministern. Det här är också ett besluts- och diskussionsärende.

Anf. 6 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! I december förra året lämnade kommissionen förslag till ett direktiv om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser som ska ersätta det nuvarande miljöbrottsdirektivet. Riksdagen fick en fakta-PM om förslaget i februari i år, och utskottet har tidigare prövat frågan om subsidiaritet.

Direktivet innehåller minimiregler om brottsrekvisit och påföljder för de allvarligaste överträdelserna av unionens miljölagstiftning och syftar till ett effektivare miljöskydd. Dessutom finns bestämmelser om till exempel förebyggande arbeten, nationella strategier för bekämpning av miljöbrott och statistik.

Det franska ordförandeskapet föreslår att RIF-rådet ska besluta om en allmän riktlinje för en del av förslaget, nämligen bestämmelserna om brott. Svensk miljöstraffrätt uppfyller i stora drag minimikraven i direktivet, och regeringen föreslår att Sverige ska ställa sig bakom förslaget till delvis allmän riktlinje.

På RIF-rådet ska det även hållas en diskussion om sanktioner. Bestämmelserna om påföljder för fysiska personer och sanktioner för juridiska personer har förhandlats under våren men är ännu inte redo för beslut.

Som ni ser i förslaget till ståndpunkt är regeringens hållning att gemensamma bestämmelser om påföljder och sanktioner inom EU kan vara en viktig komponent för att åstadkomma en hög och likvärdig miljöskyddsnivå. Vi behöver ha samma syn på miljöbrottsligheten inom

EU för att kunna bekämpa den effektivt. En viss harmonisering av straffskalan bidrar till det.

2021/22:43

3 juni

Vid de kommande diskussionerna om sanktioner mot miljöbrott måste man ha i åtanke att miljöbrott sällan leder till att människor avlider direkt i anslutning till brottet. Om det skulle ske finns andra sätt att döma än för just miljöbrottet, utan då finns vållande till annans död och andra brottsrubriceringar som man använder sig av.

För att bestämmelserna om lägsta maximistraff ska vara ändamålsenliga måste de gälla för gärningar som innebär en risk för allvarlig skada på människor eller miljö. I diskussionen om påföljder är det viktigt att framhålla att direktivet bör ge medlemsstaterna en viss frihet i genomförandet. Till exempel bör det inte krävas att medlemsstaterna inför helt nya påföljder och sanktioner. Det är något som skulle följa av kommissionens förslag. En särskilt problematisk del av förslaget innebär att en fysisk person som har dömts för miljöbrott tillfälligt ska kunna förbjudas att ställa upp i val. En sådan ordning skulle strida mot regeringsformen, som är uppenbart för alla.

Riksdagen har också i ett motiverat yttrande till kommissionen framfört att den här delen av förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen. I förhandlingarna arbetar regeringen aktivt för att punkten om valet ska utgå. Vi har fått stöd av andra länder och har gott hopp om att grundlagsfrågan ska lösas. Påföljdsfrågan omfattas dock inte av de allmänna riktlinjerna utan kommer att fortsätta att förhandlas under hösten.

Anf. 7 HANS EKLIND (KD):

Herr ordförande! Jag märkte att statsrådet betonade det som också jag studsade över när jag läste detta, nämligen att man inte ska få ställa upp i val om man har dömts för miljöbrott. Det här måste rimligen vara något som man studsar över i flera medlemsstater. Vet statsrådet något om hur läget ser ut? Regeringen är i sin skrivelse till EU-nämnden tydlig med att detta strider mot regeringsformen, men hur ser det ut i andra medlemsstater?

Anf. 8 ADAM MARTTINEN (SD):

Ordförande! Även Sverigedemokraterna vidhåller att just den delen som gäller påföljder som anledning till att fysiska personer inte kan ställa upp i val strider mot subsidiaritetsprincipen. Det är något som vi från Sveriges sida måste markera är något som vi inte står bakom.

Sedan anser vi i Sverigedemokraterna i stort att en harmonisering med gemensamma minimi- och maximistraffnivåer också strider mot subsidiaritetsprincipen. I den meningen vill vi anmäla en avvikande mening, om vi inte når enighet här om saken.

Anf. 9 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Vi har fått stöd av många andra medlemsländer. Jag tror därför att vi ska lösa frågan. Det är en helt orimlig påföljd för ett brott. Då frågar man sig vilka andra brott som i så fall ska beläggas med samma typ av påföljd.

Vi arbetar aktivt för att försöka få bort detta. Det skulle strida mot svensk grundlag och förmodligen också mot grundlagarna i många andra länder.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt och inriktning med en avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Förordningen om digitalt informationsutbyte i gränsöverskridande terrorismärenden. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Den 1 december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till ändring i Eurojustförordningen. En fakta-promemoria med förslaget översändes till riksdagen i slutet av januari 2022, och frågan överlades i justitieutskottet den 17 mars i år. Det finns inga reservationer i den delen.

De föreslagna ändringarna handlar i huvudsak om digitalt utbyte av information om terroristbrottslighet. Förslaget syftar till att förbättra Eurojusts möjligheter att mer effektivt identifiera kopplingar mellan utredningar i terrorismärenden och att ge stöd till de nationella myndigheterna i deras utredningar. Dessutom föreslår man säkra digitala kanaler för kommunikation mellan medlemsstaternas myndigheter och Eurojust. En uppdatering av Eurojusts ärendehanteringssystem föreslås också.

Förhandlingarna har pågått under våren, och vi har deltagit aktivt i dem. Den svenska ståndpunkten om att det ska vara möjligt för myndigheterna att avstå från att dela information med Eurojust under vissa omständigheter, till exempel om myndigheten bedömer att överlämnandet skulle äventyra en utredning eller väsentliga säkerhetsintressen, har tillgodosetts. Förslaget till allmän riktlinje är också i övrigt i linje med den svenska ståndpunkten. Regeringen avser därför att ställa sig bakom riktlinjerna.

Anf. 12 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Förordningen om en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Här handlar det om att kommissionen lämnade sitt förslag till inrättande av en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper i december 2021. En fakta-PM om förslaget skickades till riksdagen i slutet av januari 2022. Förslaget överlades i justitieutskottet den 17 mars i år.

Gemensamma utredningsgrupper kan sedan länge inrättas mellan två eller flera stater för att vidta gemensamma åtgärder för att utreda gränsöverskridande brottslighet. Den föreslagna samarbetsplattformen avser nu att skapa ett verktyg för säker digital kommunikation och utbyte av information och bevisning mellan deltagarna i en sådan gemensam utredningsgrupp. Detta ska bidra till att utredningsgrupperna kan fungera

på ett så effektivt och säkert sätt som möjligt i kampen mot gränsöverskridande brottslighet.

Vi har deltagit aktivt i förhandlingarna, som har pågått under våren. Vi är nöjda med förslaget till allmän riktlinje, som är i linje med den svenska ståndpunkten, och vi avser att ställa oss bakom det.

2021/22:43

3 juni

Anf. 14 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor, Aktuella lagstiftningsförslag. Det är information. Finns det något där som justitieministern önskar kommentera?

Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Nej. Här avser vi att bara lyssna på informationen.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Dagordningspunkt 8, Uppgiftsskydd i samband med internationella överföringar. Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Det här är en diskussionspunkt som avser dataskydd vid internationella överföringar av personuppgifter. Bland annat kommer en ny överföringsmekanism från EU till USA att diskuteras.

Som ni säkert minns har den här frågan tagits upp på rådsnivå vid flera tillfällen tidigare. Vi har från svensk sida understrukit att fungerande personuppgiftsöverföring är av stor betydelse inom många områden, inte minst för den internationella handeln. Det är särskilt viktigt för ett exportberoende land som Sverige att personuppgifter kan överföras på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt.

Sverige är därför principiellt sett positivt till att EU-kommissionen tar initiativ till åtgärder enligt GDPR, som förenklar personuppgiftsöverföring till länder utanför EU. Samtidigt är det naturligtvis viktigt att det finns en konsekvent hållning som garanterar att enskildas skydd för den personliga integriteten upprätthålls.

EU-domstolen ogiltigförklarade, som bekant, den senaste överföringsmekanismen för personuppgifter till USA. Som jag nämnde för er i juni förra året är det angeläget att en sådan mekanism kommer på plats så snart som möjligt. Det skulle förenkla personuppgiftsöverföringen över Atlanten, något som är viktigt för bland annat exportföretagen. Det är därför positivt att USA och EU-kommissionen i mars i år träffade en principöverenskommelse beträffande en sådan mekanism. Enligt kommissionen återstår en del arbete, men deras förhoppning är att en ny mekanism kan vara på plats vid årsskiftet. Det är en fråga som vi kommer att följa noggrant även fortsättningsvis.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Sedan den 24 februari i år har en rad åtgärder vidtagits på såväl europeisk nivå som av Sverige och andra medlemsstater i EU som svar på Rysslands agerande. Flera av åtgärderna syftar till att utkräva ansvar för de brott som begås i Ukraina. Regeringen stöder detta viktiga arbete inom EU.

Ordförandeskapet har satt kampen mot straffrihet i Ukraina som en diskussionspunkt på dagordningen till rådsmötet den 9–10 juni. Av underlaget till punkten framgår att diskussionerna främst kommer att behandla två frågor. Den första frågan rör koordineringen av de många initiativ som pågår på nationell nivå och på EU-nivå för ansvarsutkrävande i Ukraina. Ett flertal medlemsstater har inlett utredningar om brott begångna under Rysslands invasion. Åklagarmyndigheten har inlett en så kallad strukturell förundersökning avseende grov krigsförbrytelse i Ukraina. Eurojust bistår nationella utredande myndigheter i arbetet, bland annat genom stödet till en gemensam utredningsgrupp.

Regeringen har aktivt stött det förslag till ändringar i Eurojustförfordningen som ger Eurojust i uppgift att hantera bevisning till stöd för medlemsstaternas arbete mot straffrihet för internationella brott. Även den internationella brottmålsdomstolen har inlett en utredning om påstådda krigsförbrytelser begångna i Ukraina. Flera medlemsstater, inklusive Sverige, har bidragit med finansiellt och personellt stöd till detta arbete.

Den 12 april beslutade rådet att utöka mandatet i frågan om ansvarsutkrävande för EU:s civila insats i Ukraina. Regeringen avser att fortsätta uttala stöd för dessa och andra insatser på området. Det är i sammanhanget även viktigt att se till att åtgärderna sker effektivt och att resurser används där de ger bäst resultat. Samordning av initiativen är därför ett fortsatt viktigt inslag i kampen mot straffrihet i Ukraina.

Den andra frågan rör ett helt nytt förslag från kommissionen som lämnades den 25 maj. Kommissionen föreslår där en utvidgning av artikel 83 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Artikel 83 reglerar EU:s kompetens att lagstifta på straffrättsens område. Utvidgningen innebär att EU ska få behörighet att införa minimiregler om brott och straff när det gäller överträdelser av sanktionsbeslut meddelade av EU. Ett exempel på sådana sanktionsbeslut är sanktionerna mot Ryssland.

Bakgrunden till förslaget är att kommissionen har uppmärksammat stora skillnader mellan medlemsstaternas regler för att bestraffa överträdelser av sanktionerna. Enligt kommissionen utnyttjas skillnaderna för att åsidosätta sanktionerna. För att sanktionerna ska fungera mer effektivt behövs det enligt kommissionen en europeisk straffrättslig miniminivå för överträdelser av sanktionerna.

Regeringen anser att det är viktigt att EU:s sanktionsbeslut, inklusive sanktionerna mot Ryssland, är effektiva och har därför med stort intresse mottagit kommissionens förslag. Jag kan i sammanhanget också nämna att vi i svensk rätt redan har kriminaliserat överträdelser av sanktionsbesluten. Eftersom förslaget lämnades så sent som förra veckan behöver vi dock

analysera det ytterligare, och vi planerar att återkomma till riksdagen i denna fråga med en fakta-PM senare under juni månad.

2021/22:43
3 juni

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 10 utgår. Vi går vidare till dagordningspunkt 12, EU:s anslutning till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Dagordningspunkten är rubricerad som en lägesrapport och informationspunkt men behandlas som en diskussionspunkt i nämnden, eftersom Justitiedepartementet har meddelat att det kan bli inlägg på rådsmötet.

Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Det här är ju en gammal surdeg, kan man säga. Förhandlingarna om detta har pågått sedan 2010, i många olika turer. Nu ser det ut som att vi i bästa fall kan nå i mål, kanske till och med under Sveriges ordförandeskap.

Jag var här den 3 december 2021 för att berätta om det här arbetet. Skriftlig information har skickats till konstitutionsutskottet den här veckan.

Sedan förhandlingarna mellan EU och Europarådet återupptogs under hösten 2020 har tempot i förhandlingarna drivits upp betydligt, och de förs nu i en konstruktiv och god anda. Flera framsteg har gjorts i några av de frågor som EU-domstolen lyfte fram som problematiska med det tidigare avtalsutkastet. Det återstår visserligen en del svåra frågor att lösa innan vi är i hamn, men här gäller det såklart att utforska de möjligheter som finns för att kunna komma överens.

Vi ser att det för närvarande finns ett bra momentum i dessa förhandlingar. Det är viktigt att det här fortsätter, och vi bör ge stöd till såväl det nuvarande som det inkommande ordförandeskapet i att fortsätta arbeta aktivt med frågan.

Som jag sa ser förhandlingsläget ut som att det är fullt möjligt att en överenskommelse kan nås under det svenska ordförandeskapet. Från regeringens sida kommer vi att fortsätta verka för att få till stånd en anslutning så snart som möjligt.

I övrigt får jag hänvisa till det skriftliga materialet, men det vore som sagt underbart om vi kunde landa detta under det svenska ordförandeskapet. Vi får se; vi hoppas på det.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Man får fortsätta att hoppas!

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 13 a, b och c, Övriga frågor.

Anf. 23 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Detta är bara en informationspunkt. Vi kommer att lyssna på informationen.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 14, under inrikes frågor, Ändringar av förordningen om kodexen om Schengengränserna. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 25 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Som ni kanske minns var jag här i februari. I december förra året lade EU-kommissionen fram ett förslag på ändringar i Schengens gränskodex. Gränskodexen innehåller de bestämmelser som styr hur gränskontroll ska genomföras vid den så kallade yttre gränsen, det vill säga gränsen mellan ett Schengenland och ett tredjeland. Den reglerar också under vilka förutsättningar man får genomföra gränskontroller vid den inre gränsen, alltså en gräns mellan två Schengenländer.

Under förhandlingarna har det funnits vissa motsättningar mellan medlemsstaterna rörande framför allt återinförande av gränskontroll och polissamarbete. Där har den linje om flexibilitet som vi har drivit med stöd av likasinnade medlemsstater rönt framgångar.

Diskussionen handlade om flera olika frågor. Bakgrunden till de delar av förslaget som rör gränsövervakning och instrumentalisering är den situation vi tidigare såg vid gränsen mellan EU och Belarus. Från kommissionens sida vill man skicka en tydlig politisk signal till dem som vill använda migration som en del av hybridkrigföring mot EU.

Överförande av tredjelandsmedborgare mellan två medlemsstater föreslås kunna ske som en del av polissamarbete med syftet att effektivt kunna ingripa mot sekundära förflyttningar.

När det gäller återinförande av gränskontroll vid inre gräns innebär förslaget vissa förändringar, som att det under vissa förhållanden ska kunna bedrivas återinförd gränskontroll så länge som ett allvarligt hot föreligger. Kommissionen ska, precis som i dag, kunna avge en åsikt om den återinförda kontrollen men även en rekommendation efter en viss tid av gränskontroll. Rekommendationen innebär bland annat en utökad analys, motiverings- och rapporteringsskyldighet för medlemsstaterna som ökar ju längre gränskontrollen har varit återinförd samt en bedömning av slutdatum. Rekommendationen är inte bindande i sig; det har varit viktigt.

Erfarenheterna från pandemin utgör skälet till det nya förslaget om inreseförbud till Schengenområdet från tredjeland.

När det gäller regeringens inställning välkomnar vi förslaget. Vi menar att ett fullt fungerande Schengensamarbete förutsätter att medlemsstaterna har tillgång till effektiva verktyg. Samtidigt som vi generellt välkomnar förslaget är det viktigt att vi fortsätter att verka för nödvändig flexibilitet och att medlemsstaternas kompetens respekteras. Det som primärt bör avgöra hur länge en gränskontroll kan vara återinförd är om det fortfarande föreligger ett allvarligt hot eller inte.

Dessa avgöranden bör ligga hos den enskilda medlemsstaten, även om vi givetvis kan behöva redovisa grunderna och skälen för våra beslut på det sätt som nu föreslås.

Under våren har det franska ordförandeskapet kommit med flera kompromissförslag för att föra förhandlingarna framåt. Det finns överlag en enighet om behovet av ett uppdaterat regelverk och en önskan om ett

fullt fungerande Schengensamarbete. Det råder vidare en bred samsyn om vikten av att kunna bemöta hybridhot och instrumentalisering samt framtida hot mot folkhälsan. Synen på formerna för polissamarbete har varit fokus för diskussionen, liksom de närmare formerna för gränskontroll.

Sverige har som sagt fått bra gehör för sina synpunkter om behovet av flexibilitet och respekt för medlemsstaternas kompetens. Ordförandeskapet har hållit ett relativt högt tempo i förhandlingen, och nyligen avslutades arbetet i rådsarbetsgruppen. Målsättningen är att en allmän riktlinje ska kunna antas nu på ministermötet och att förhandlingen med Europaparlamentet ska kunna inledas efter sommaren. Vi avser att ställa oss bakom riktlinjen.

Anf. 26 ADAM MARTTINEN (SD):

Ordförande! Från Sverigedemokraternas sida står vi bakom den svenska ståndpunkten i stort. Vi tycker också att det är förhållandevis bra att rekommendationerna gällande inre gränskontroller inte är bindande.

Däremot är vi av en avvikande mening när det gäller regeringens skrivning i den svenska ståndpunkten om att regeringen anser att tidsgränsen för återinförd gränskontroll vid inre gräns primärt *bör* avgöras av det allvarliga hotet. Enligt Sverigedemokraternas uppfattning *ska* det avgöras av detta.

I samma stycke skrivs det vidare att det kan följas av en viss redovisning av analys, motivering och övriga redogörelser så länge dessa inte blir alltför omfattande eller betungande. Sverigedemokraterna menar att en sådan skrivning medger att vi accepterar att en förändring kan komma att bli mer omfattande och betungande. Det tycker inte Sverigedemokraterna är en framgångsrik förhandlingsståndpunkt initialt i detta ärende. Det bör i stället vara så att vi välkomnar alla förslag som underlättar för medlemsstater att fatta beslut om inre gränskontroll – inte så att det blir mer betungande eller omfattande.

Detta är Sverigedemokraternas avvikande mening i den här delen.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

För protokollet vill jag säga att det handlar om en avvikande ståndpunkt.

Anf. 28 MIKAEL DAMSGAARD (M):

För Moderaterna är medlemsstaternas möjlighet att själva besluta om inre gränskontroller viktig. Jag uppfattar också att denna möjlighet finns i det här kompromissförslaget. Jag vill ändå få det bekräftat att kompromissförslaget innebär att medlemsstaterna kan införa och behålla inre gränskontroller så länge medlemsstaterna själva anser att det är motiverat utifrån hotets karaktär. Jag vill gärna få detta bekräftat.

Jag skulle också vilja få en kommentar från statsrådet om hur en situation där en medlemsstat och kommissionen har olika uppfattning om huruvida det är motiverat med inre gränskontroller kommer att hanteras.

Anf. 29 MALIN BJÖRK (C):

Centerpartiet värnar om den fria rörligheten och är, utifrån hur ståndpunkten är formulerad, bekymrat över den effekt som detta kommer att få på gränsområden och den fria rörligheten där, framför allt i Öresundsregionen. Som ståndpunkten nu är formulerad är det ju det allvarliga hotets varaktighet som primärt ska avgöra när tidsgränsen för återförande och förlängning av gränskontroller bedöms och diskuteras.

Hur bedömer man konsekvenserna och inverkan på sådana gränsområden som jag nyss nämnde, och på den fria rörligheten där, när en sådan bedömning görs? Och hur säkerställer man att de här gränskontrollerna är proportionerliga och nödvändiga?

Anf. 30 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag börjar med den sista frågan. Det är precis detta som vi måste motivera till kommissionen när vi återinför gränskontrollerna. Det gör vi i dag också, men nu innebär kompromissen att vi kommer att behöva göra ett något mer grundläggande arbete med analysen.

Mikael Damsgaard och Adam Marttinen förstår ju också att det här är en kompromiss för att försöka nå enighet i rådet. Det finns de som driver på i den andra ändan för att EU-kommissionen ska få starkare befogenheter och kunna tvinga medlemsländerna att lyfta sina kontroller. Det är framför allt en del östeuropeiska länder men också de sydeuropeiska länderna. Mot detta står ett antal länder som i dag har gränskontroller – Sverige är ett av dem – och som säger att vi måste slå vakt om vårt rådrum och vår flexibilitet och ha möjlighet att behålla dessa saker.

Mikael Damsgaard frågade vem som har sista ordet. Eftersom detta inte är bindande, vilket har varit viktigt för oss, är det medlemsländerna som har sista ordet här. Det har varit viktigt.

Vi får väl se hur det går här. Det är mycket möjligt att den här kompromissen kommer att möta stort motstånd från de länder som vill gå i en annan riktning, alltså de östeuropeiska och sydeuropeiska länderna. Det är inte alls säkert att den här frågan är hemma med detta, och då måste Frankrike försöka att jobba ytterligare med det här.

För Sveriges räkning och mot den bakgrund som vi i Sverige har, med migrationskrisen 2015, terrorhotet – vi lever fortfarande med ett förhöjt terrorhot, som ni vet – och pandemin, finns det all anledning för oss att fortsätta arbeta väldigt aktivt för att se till att det är medlemsländerna som ska ha sista ordet här. Det har också varit kommissionens inriktning i deras förslag.

Det här kompliceras ytterligare av att vi för några veckor sedan fick en dom i EU-domstolen som vi också måste förhålla oss till och som drar i andra riktningen, alltså i den sydeuropeiska och östeuropeiska riktningen. Den måste vi naturligtvis förhålla oss till.

Vår inriktning är dock, som sagt, att det är medlemsländerna som ska ha sista ordet.

Anf. 31 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! Jag vill anmäla en avvikande ståndpunkt från Centerpartiets sida. Vi delar inte regeringens syn på att det är just det allvarliga hotets varaktighet som ska vara det som primärt avgör när tidsgränsen för återinförande och förlängning av gränskontroller

diskuteras. Vi anser att det är av extra vikt att alla återinföranden av gränskontroller föregås av en konsekvensanalys där man motiverar proportionaliteten och nödvändigheten av gränskontrollerna.

2021/22:43
3 juni

Anf. 32 HANS EKLIND (KD):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet, inte minst för det svar som gavs och som också var anledningen till att jag begärde ordet. Jag hade inte tänkt göra det, för jag tycker att regeringens hållning känns välavvägd. Men statsrådet nämner något EU-beslut som vi måste ta hänsyn till och som drar i en annan riktning. Av ren nyfikenhet undrar jag om det utifrån det som statsrådet säger kanske finns anledning att skärpa texten i den svenska ståndpunkten för att mota den utveckling som kan dra i en annan riktning utifrån något EU-beslut. Jag är osäker på vad statsrådet refererar till, men jag tänkte att det kan vara bra om statsrådet förtydligar det.

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Det var EU-domstolen som hade fattat ett beslut.

Anf. 34 ADAM MARTTINEN (SD):

Precis som statsrådet nämner finns det delade meningar gällande hur vi som medlemsstater ska få använda våra inre gränskontroller. Risken, som jag ser det, är att de som vill att vi ska ha ett öppnare gränsförhållande och mindre rätt som nationalstater att fatta beslut om de här frågorna får större inflytande. Svagheten i den svenska ståndpunkten är att man redan initialt accepterar en förlust, nämligen att det blir mer omfattande och betungande att motivera sina inre gränskontroller.

Det får alltså inte bli en situation som riskerar att bli en accelererande börda för varje medlemsstat som upplever ett behov av att inrätta inre gränskontroller. Risken är att vi släpper upp lite grann nu för att sedan få ytterligare bördor och ytterligare tyngder när det gäller motiveringarna till varför man ska ha inre gränskontroller. Sedan kanske vi hamnar i ett läge där vi upplever att det känns besvärligt att ha inre gränskontroller när det föreligger till exempel terrorhot eller hot mot den inre säkerheten via exempelvis migrationsströmmar eller liknande. Det är svagheten i texten.

Det finns väldigt många partier i det här rummet som delar uppfattningen att det finns en konflikt mellan dem som vill ha mindre inre gränskontroller i Europa och dem som vill behålla rätten att själva fatta beslut om saken. Då är det väldigt viktigt att vi som tycker att vi ska ha rätt att fatta beslut om de här sakerna i större utsträckning också betonar det i den svenska ståndpunkten, så att vi inte hamnar på ett sluttande plan mot dem som vill göra det mindre enkelt för medlemsstaterna att fatta beslut om det. Det är Sverigedemokraternas avvikande mening, som vi vill framföra i det här sammanhanget. Om jag har förtydligat detta tillräckligt hoppas jag att fler ansluter sig till den.

Anf. 35 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Som ordföranden sa är det ett EU-domstolsavgörande där man har tolkat fördraget. Det avgörandet kan man tolka på många olika sätt. Det är inte entydigt. Men vi måste förhålla oss till det. EU-kommissionen och

rådet måste förhålla sig till det, så att vi inte fattar ett beslut som i efterhand överprövas av EU-domstolen och därmed blir meningslöst.

Vad vi försöker göra är att skapa en kompromiss som alla kan leva med. För vår del, och det är precis det som är viktigt, är det så här: Även om EU-kommissionen kan ge en rekommendation och vi måste motivera varför vi vill ha våra gränskontroller ska denna rekommendation inte vara bindande. De får ha den åsikten i så fall, och så får vi ha vår åsikt, det vill säga att vi behöver bedöma att det finns ett allvarligt hot mot vår säkerhet. Därmed kommer vi att fortsätta upprätthålla gränskontrollerna. Så får man söka sig fram i alla förhandlingar. Jag hoppas att detta ska kunna gå i mål. Där är vi inte ännu. Men det är alltså EU-domstolens tolkning av fördraget som det handlar om.

Anf. 36 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med två oliklydande avvikande ståndpunkter från Sverigedemokraterna och Centerpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 15, Direktivet om informationsutbyte. Detta är också ett beslutsärende.

Anf. 37 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Den här frågan rör ett av flera förslag från kommissionen med syftet att förbättra den inre säkerheten i Schengenområdet. Direktivet ska ersätta det rambeslut om förbättrat informationsutbyte som varit i kraft sedan 2006, det så kallade svenska initiativet. Justitiekommittén fick detaljerad information om förslaget vid överläggning den 31 mars i år.

Vid förhandlingarna i rådet har regeringen fått gehör för de flesta synpunkter vi framfört. Vi är därmed positiva till förslaget. Vi är mycket nöjda med att det franska ordförandeskapet rott förhandlingarna i hamn och att ett slutligt förslag till gemensamma riktlinjer nu kan presenteras för RIF-rådet. Förbättrat informationsutbyte är en central fråga för att förstärka samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter. Det är därför positivt att informationsutbytet mellan brottsbekämpande myndigheter vidareutvecklas. Trepartsmötena med Europaparlamentet förväntas kunna starta under hösten och fortsätta under det svenska ordförandeskapet 2023.

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 16, Tillståndet i Schengenområdet – Rapport om tillståndet i Schengen och resultattavla. Det här är en diskussionspunkt, justitieministern. Jag tycker att det är en väldigt cool rubrik. Den kan innefatta väldigt mycket. Det här ser vi fram emot!

Anf. 39 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag vet inte om det blir en höjdpunkt på mötet. Det handlar i alla fall om tillståndet i Schengenområdet. Det hanteras under det som kommer att kallas Schengenrådet och som kommer att utgå från ett dokument som det franska ordförandeskapet har presenterat. Som ni ser av den

kommenterade dagordningen som ni har fått innehåller ordförandeskapets dokument bland annat en uppräkningslista av åtgärder på olika områden som man vill att Schengenrådet ska arbeta med den kommande tiden. Vid rådsmötet ombes ministrarna att besluta om de generella riktlinjer som presenteras i dokumentet. Ministrarna ombes också att kommentera kommissionens rapport om tillståndet i Schengenområdet, vilken presenteras den 24 juli.

I kommissionens rapport, som också finns beskriven i den kommenterade dagordningen, presenteras en modell för stärkt styrning av Schengensamarbetet. Rapporten innehåller även tre huvudprioriteringar för 2022 och 2023 gällande yttre gräns, inre gräns och inre säkerhet. Regeringen kan välkomna att ett helhetsgrepp tas om styrningen av Schengensamarbetet och att läget i Schengenområdet följs upp. Eventuella åtgärder som föreslås ska komplettera existerande och beslutade åtgärder och effektivisera samarbetet.

Regeringen vill dock poängtera att det av förordningen om en europeisk gräns- och kustbevakning framgår att styrelsen är ansvarig för att fatta Frontex strategiska beslut. Det är viktigt att hålla på den rollfördelningen, framför allt då vi i grunden anser att Frontex ska styras av operativa hänsyn och inte av politiska. Regeringen kan ställa sig bakom de prioriteringar som presenteras i rapporten, men vi vill påpeka att även om målsättningen är en återgång till ett fullt fungerande Schengensamarbete utan inre gränskontroller måste det finnas flexibilitet och möjlighet för medlemsstaterna att bemöta ett allvarligt hot mot allmän ordning eller säkerhet på ett adekvat sätt. Det är samma fråga som vi diskuterade alldeles nyss.

Regeringen vill i den här kontexten också framföra att ytterligare ansträngningar för att etablera bättre samarbete med tredjeländer på återvändandeområdet är viktiga. Det inkluderar att utnyttja alla relevanta EU-instrument och -verktyg, precis som vi kommit överens om i olika rådsslutsatser.

Anf. 40 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar justitieministern för föredragningen. Jag har en fråga gällande att regeringen i den här kontexten vill framföra att ytterligare ansträngningar för att etablera bättre samarbete med tredjeländer på återvändandeområdet är viktiga. Jag skulle vilja veta vad exakt regeringen menar med den meningen. Menar man i det här fallet att EU i större utsträckning ska använda de instrument som finns för att tvinga tredjeländer att ta tillbaka sina medborgare? Eller menar regeringen att man vill förbättra samarbetet, så att de personer som återvänder till tredjeländer får ett bra mottagande eller en bra möjlighet till nystart i landet och på så sätt också kanske får lättare att både lämna Schengen och återvända till sitt hemland?

Anf. 41 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Det är i grunden såklart en migrationsfråga. Men vi har länge haft inriktningen i EU att vi måste ha ett bra samarbete med tredjeländer, så att alla länder uppfyller den internationella förpliktelsen att ta emot sina egna medborgare. Om en medborgare inte får lov att vara i ett land utan utvisas eller avvisas tillbaka till sitt hemland måste det hemlandet ta emot sina

egna medborgare. Det är grundläggande internationell rätt, och det är det vi måste hålla på.

Sedan är det inte alltid lätt att genomföra, men det finns ju ett antal instrument som man kan använda sig av. Man kan försöka göra detta på frivillig väg. Det är så vi jobbar med det. Men man kan också använda sig av olika beslut, till exempel det nya viseringsinstrumentet som vi har: Tar ni inte emot era egna medborgare kanske det inte är så att ni ska ha så himla lätt att komma till EU genom viseringsbeslut. Det är ett nytt instrument. Det rör sig om båda delar, men det handlar om att kunna se till att länder uppfyller sina förpliktelser att ta emot sina egna medborgare.

Anf. 42 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag tackar för svaret. Det som brister i svaret handlar om att det har kommit rapporter om att EU-länder utvisar tredjelandsmedborgare till landet de kommer ifrån utan att meddela det landet. Det har hänt att det helt plötsligt står ett tiotal återvisade människor på flygplatsen utan mottagande för att landet i fråga inte ens vet om att de är på väg. Det är någonting som jag tycker att EU måste bli bättre på att jobba med och som jag hade hoppats skulle ingå i meningen om att etablera bättre samarbete med tredjeländer. Det handlar inte bara om tredjeländers förpliktelser. Det borde också handla om Europeiska unionens förpliktelser att när man återvisar människor samarbeta med tredjeländer för ett bra mottagande.

Anf. 43 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag har inte hört talas om någonting i den riktningen, men jag är å andra sidan inte migrationsminister längre. Det är möjligt att min kollega Anders Ygeman har mer information om just det. När man ska avvisa människor är det klart att det ingår att man också har kontakt med medlemslandet, så att det finns ett mottagande. Men som sagt har jag ingen kunskap om detta.

Anf. 44 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Då skulle jag vilja lämna en avvikande ståndpunkt med innebörden att bättre samarbete med tredjeländer också måste innebära ett förpliktande för Europeiska unionen att förbereda tredjeländer på att man förvisar människor, så att det blir ett bra mottagande och en bra start för de personer som återvisas.

Anf. 45 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Nu ligger vi lite utanför själva ämnet, men det är väldigt vanligt att folk helt okomplicerat reser tillbaka till sitt hemland på egen hand. Det vore dock inte helt okomplicerat om man skulle ha en förpliktelse att i alla de här lägena tipsa den stat som personen ska resa in i. Om en person har sökt asyl i till exempel Sverige, har fått avslag och sedan reser hem igen på eget bevåg skulle det faktiskt kunna utgöra en fara för den personen om man med automatik skulle tipsa ifrågavarande stat om att den här personen kommer tillbaka igen. Det där måste tänkas igenom. Men det ligger lite grann utanför det vi pratar om just nu, skulle jag säga.

Anf. 46 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag vill inte ha någon debatt, men det jag pratar om är självklart de länder – Sverige tillhör inte dem – som kan chartra ett plan, fylla det med tredjelandsmedborgare och återvisa dem till deras hemland utan att ha kontakt med detta land. Detta har förekommit. Därför är det så viktigt att EU även jobbar med sitt eget arbetssätt och inte bara med tredjeländers arbetssätt. Det är det som min avvikande ståndpunkt innebär.

Anf. 47 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag vill bara peka på den formulering vi har, det vill säga att det är viktigt att vi etablerar bättre samarbete med tredjeländer på återvändandeområdet. Det är det vi säger. Sedan känner jag inte till om länder betar sig på det här sättet: chartrar plan och flyger till andra länder – det låter som tvångsavvisningar – utan att berätta det för det land som man ska landa i. Det har jag ingen information om.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 17, Prüm II-förordningen. Detta är ett beslutsärende.

Anf. 49 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Den här punkten gäller förslaget att bredda och modernisera informationsutbytet enligt Prümrådsbesluten från 2008.

I dag får medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter söka i varandras register efter dna-, fingeravtrycks- och fordonsregisteruppgifter. Genom Prüm II-förslaget vill man lägga till möjligheten att söka i register med körkortsuppgifter, ansiktsbilder av misstänkta och dömda samt viss polisregisterinformation. Polisregisterinformationen ska vara frivillig för medlemsstaterna att ansluta sig till. Uppföljningen av träffar ska förenklas och snabbas på.

Syftet utökas till efterforskning av försvunna personer och oidentifierade kroppar, och Europol ska delta i utbytet. De tekniska lösningarna ska moderniseras, och dataskyddet ska anpassas till EU:s nya dataskyddslagstiftning.

Vi hade en överläggning om förslaget i justitieutskottet den 31 mars i år. Förhandlingarna har därefter gått mycket snabbare än förväntat, och vid rådsmötet planeras beslut om en allmän riktlinje. Trepartsmötena med Europaparlamentet väntas kunna starta under hösten och fortsätta under det svenska ordförandeskapet 2023.

Regeringen har under förhandlingarna fått gehör viktiga svenska ståndpunkter. De ändringar som har gjorts i ursprungsförslaget kan godtas. Regeringen anser därför att kompromisstexten kan antas.

Anf. 50 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 18, Övriga frågor, Aktuella lagstiftningsförslag. Detta är en informationspunkt.

Önskar justitieministern kommentera någonting där?

Anf. 51 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Nej, vi kommer bara att lyssna på det.

Anf. 52 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 21, Ökat samarbete mellan behöriga myndigheter som arbetar med terrorismbekämpning. Detta är en informationspunkt.

Anf. 53 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Detta är bara en lägesrapport. Företrädare för den så kallade Counter Terrorism Group, CTG, kommer att göra en uppdatering kring samarbetet för att gemensamt möta hoten från terrorism.

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 22, Information om övriga icke lagstiftande aktiviteter. Det är 22 a och b. Detta är en informationspunkt. Är det någonting där som justitieministern önskar kommentera?

Anf. 55 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Dagordningspunkt 22 a är socialministern ansvarig för.

Anf. 56 ORDFÖRANDEN:

Förlåt. Det gäller alltså dagordningspunkt 22 b, Motverkande av radikaliserings. Är det någonting där som justitieministern önskar kommentera?

Anf. 57 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Nej, detta är bara en informationspunkt. Frankrike kommer att informera om de frågor som har prioriterats.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 23, Övriga frågor. Där är det verkligen a och b. Är det någonting där som justitieministern önskar kommentera?

Anf. 59 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Nej.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Vi börjar med dagordningspunkt 4, Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumentkrediter. Detta är en beslutspunkt.

Anf. 61 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Förslaget till nytt direktiv om konsumentkrediter behandlar olika situationer där konsumenter erbjuds krediter från näringsidkare. Det innebär en modernisering av det befintliga direktivet från 2008. Det förslaget motiverades utifrån den digitala utvecklingen och vikten av att kunna motverka överskuldsättning hos konsumenter.

Under förhandlingarna i rådet har regeringen verkat för ett högt och balanserat konsumentskydd som säkerställer ändamålsenliga regler, bland annat avseende tillämpningsområdet och kreditprövningskravet. Vi har till exempel fått gehör för ståndpunkter vad gäller fakturakrediter – hantverkare med flera kommer att kunna fortsätta att ställa ut fakturor utan att betraktas som kreditgivare – liksom hyres- och leasingavtal och ett kreditprövningskrav som säkerställer ett högt och balanserat skydd för konsumenterna.

Därtill har bland annat förhandsinformationen till konsumenten förenklats i syfte att göra det enklare för konsumenten att ta den till sig.

På ett övergripande plan bedömer vi att direktivet kommer att leda till att konsumentskyddet stärks i EU och Sverige och att harmoniseringen ökar.

Regeringen anser mot denna bakgrund att Sverige bör godkänna den allmänna riktlinjen.

Anf. 62 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi tackar justitie- och inrikesministern för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde och tillönskar honom med medarbetare en solig och trivsamt helg. Lycka till vid kommande rådsmöte!

Anf. 63 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag tillönskar er detsamma.

§ 3 Rättsliga och inrikes frågor
Statsrådet Anders Ygeman

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 28 mars 2022

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 9–10 juni 2022

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar integrations- och migrationsminister Anders Ygeman med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Då, statsrådet, undrar jag om det finns någonting att säga med anledning av återrapporten från det extra mötet i rådet den 28 mars 2022.

Anf. 65 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Den 28 mars deltog jag vid det extrainsatta RIF-mötet i Bryssel. Vid mötet hölls en diskussion om europeisk samordning och mottagande av flyktingar från Ukraina. Fokus låg främst på materiellt och ekonomiskt stöd till medlemsstaterna, övervakning och samordning av resor inom EU, mottagande av flyktingar från Moldavien och frågor om kontroll av yttre gräns och säkerhetsutmaningar. En skriftlig rapport från mötet har överlämnats till riksdagen.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 19, Ukraina: Uppföljning av tiopunktsplanen. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr ordförande! Vid det extrainsatta RIF-rådet den 28 mars presenterade kommissionen en tiopunktsplan för en starkare EU-samordning för att välkomna de människor som flyr kriget i Ukraina. I tiopunktsplanen ingår prioriterade åtgärder på kort sikt.

Vid RIF-rådet den 9–10 juni ska en diskussion om uppföljning av planen hållas med ett särskilt fokus på att förhindra vapensmuggling.

Planen har fått ett brett stöd från medlemsstaterna, och arbetet med att genomföra den pågår i hög takt. Till exempel har en handlingsplan mot människohandel tagits fram.

EU:s asylbyrå ansvarar för informationsinsatser till dem som kommer till EU. Det pågår arbete kopplat till beredskap för en kraftig ökning av ankommande från Ukraina. Olika former av stöd ges till Moldavien bland annat genom överföringar av skyddsbehövande till EU.

Kommissionen har också på mycket kort tid utarbetat en EU-gemensam teknisk lösning för utbyte av information och registrering av personer som har tillfälligt skydd i medlemsstaterna.

Lanseringen av den så kallade registreringsplattformen har redan påbörjats. Regeringen har tidigare framhållit vikten av registreringar och välkomnar därför plattformen som förväntas bidra till bättre kontroll över vilka som befinner sig i EU.

Det kommer också att underlätta för medlemsstaterna att säkerställa att de som har tillfälligt skydd får de rättigheter som de har rätt till och motverka missbruk.

Regeringen välkomnar kommissionens ambitiösa arbete med samordningen av åtgärder som vidtas med anledning av situationen i Ukraina och aktiveringen av massflyktsdirektivet.

EU behöver stå enat i mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina.

Regeringen står fast vid att Sverige ska ta sin del av ansvaret för människor på flykt och förväntar sig att andra medlemsstater också gör det. Sverige bidrar också i gemensamma stödsatser.

En av punkterna i planen rör åtgärder för att hantera inre säkerhet när det gäller hot som uppstår på grund av kriget, bland annat smuggling av vapen.

Som ett svar på kommissionens plan har ordförandeskapet presenterat ett diskussionspapper där man ber RIF-ministrarna ta ställning till en rad punkter med bäring på en förstärkt kontroll av vapen i och från Ukraina. Det gäller bland annat att ta fram en förbättrad hotbildsanalys i samverkan med Europol, starkare åtgärder för identifiering och kontroll av legala vapen, åtgärder mot vapensmuggling och ett närmare samarbete med ukrainska myndigheter för att förebygga missbruk och smuggling.

Genom Empact-plattformen, som är en del av Europols struktur där medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter är representerade, kan åtgärder för att förebygga och bekämpa vapensmuggling vidtas samordnat och kraftfullt.

Anf. 68 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 20, Asyl och migration: genomgång av framsteg som gjorts inom ramen för den första etappen. Detta är en informationspunkt.

Anf. 69 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

På RIF-dagordningen står en lägesrapport om de framsteg som gjorts i första steget i den stegvisa ansatsen i migration. På mötet förväntas det franska ordförandeskapet rapportera om läget i förhandlingarna, om pakten, särskilt vad gäller den stegvisa ansatsen.

I nuläget förväntas ingen diskussion under denna dagordningspunkt.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen!

Statsrådet kanske vill säga något ytterligare.

Anf. 71 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Jag vill säga en liten sak. Såvitt jag förstår är detta det sista mötet om RIF-rådet, åtminstone ordinarie, som är inplanerat med EU-nämnden. Jag skulle därför vilja passa på att tacka EU-nämnden för ett gott samarbete denna mandatperiod och önska ledamöterna en riktigt god sommar och en, i de flesta fall, framgångsrik valrörelse.

2021/22:43
3 juni

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Tack detsamma! Vi önskar statsrådet lycka till på rådet, men vi tackar också för ett gott samarbete. Framför allt önskar jag statsrådet en väldigt framgångsrik valrörelse. Tack för i dag!

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statssekreterare Tobias Lundin Gerdås med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Vi inleder direkt med dagordningspunkt 11, Slutsatser om EU:s strategi för barnets rättigheter. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 74 Statssekreterare TOBIAS LUNDIN GERDÅS:

Herr ordförande! Jag tackar EU-nämnden för möjligheten att vara här och informera om rådsslutsatser om EU:s strategi för barnets rättigheter. Det är den första av de punkter på dagordningen som statsrådet Lena Hallengren ansvarar för. Dessa rådsslutsatser utgör i huvudsak rådets svar på kommissionens meddelande om EU:s strategi för barnets rättigheter, som presenterades för drygt ett år sedan, den 24 mars 2021.

EU:s strategi för barnets rättigheter är ett uttryck för en politisk vilja om att barns rättigheter bör skyddas och främjas i EU:s interna politik såväl som i externa åtgärder. Kommissionen understryker att alla barn i Europa och runt om i världen bör åtnjuta samma rättigheter och kunna leva fritt från diskriminering, våld och hot. Strategins övergripande ambition är att skapa bästa möjliga liv för barn i EU och globalt.

Dåvarande statsrådet Märta Stenevi överlade om regeringens ståndpunkt om strategin i socialutskottet i maj 2021. Utskottet informerades då även om att det inkommande slovenska ordförandeskapet avsåg att ta fram rådsslutsatser om strategin. Det första utkastet till rådsslutsatser presenterades den 15 juli 2021, men med anledning av Rysslands invasion av Ukraina presenterade det franska ordförandeskapet i april 2022 ett reviderat utkast, detta med syfte att belysa behovet av att säkerställa efterlevnaden av mänskliga rättigheter för barn som flyr kriget i Ukraina.

Under våren har förhandlingsarbetet med slutsatserna fortskridit i rådsarbetsgruppen under ledning av det franska ordförandeskapet. En viktig utgångspunkt för regeringen har varit att slutsatserna bör vara balanserade och relevanta samt spegla regeringens ståndpunkt om EU-strategin, som har överlagts med socialutskottet. Utskottet delgavs även information tidigare i veckan, den 31 maj. Beslut väntas fattas om att godkänna rådsslutsatserna vid RIF-rådets möte den 9–10 juni.

Med det kommer jag nu att redogöra för regeringens ståndpunkt i frågan.

Regeringen anser att förslaget till rådsslutsatser kan antas. En viktig utgångspunkt för regeringen har varit att slutsatserna bör vara balanserade och relevanta samt spegla regeringens ståndpunkt om EU-strategin, som överlagts med utskottet.

Anf. 75 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ordförande! Tack till statssekreteraren för föredragningen!

Från Moderaternas sida kan vi också acceptera de här rådsslutsatserna. Vi tycker väl att de egentligen bättre än själva kommissionens meddelande

speglar den uppfattning vi har i socialutskottet och som Moderaterna varit drivande för, nämligen att det är helt centralt att respektera fördelningen i befogenheter mellan EU och medlemsländerna på det här området.

På det socialpolitiska området ligger ju befogenheterna först och främst hos medlemsländerna, och det är viktigt att det kvarstår på det sättet. I förslaget till strategi finns förslag om inrättande av barngaranti och annat som kan vara problematiskt, men rådsslutsatserna handlar mest om uppmaningar till medlemsländerna att på nationell nivå genomföra åtgärder. Det kan vi ställa oss bakom.

Anf. 76 Statssekreterare TOBIAS LUNDIN GERDÅS:

Herr ordförande! Det är precis så som ledamoten Johan Hultberg säger. I alla socialpolitiska initiativ är det viktigt att vi respekterar EU:s kompetens, i vilka områden EU ska ha bestämmanderätt och i vilka delar man ska engagera sig. Vi tycker precis som ledamoten Hultberg att de här rådsslutsatserna mycket väl respekterar den fördelning vi har mellan medlemsstaterna och Europeiska unionen.

Anf. 77 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går till dagordningspunkt 22, Rapport om annan icke-lagstiftande verksamhet. 22 a, Genomförande av EU:s narkotikastrategi och handlingsplan mot narkotika (2021–2025). Det här är en informationspunkt.

Anf. 78 Statssekreterare TOBIAS LUNDIN GERDÅS:

Herr ordförande! Jag går då över till att informera ledamöterna om denna informationspunkt som också finns på dagordningen. Det gäller genomförandet av EU:s narkotikastrategi och handlingsplanen för 2021–2025, som alltså är uppsatt som en informationspunkt. Det franska ordförandeskapet avser att informera rådet om det arbete som genomförts under det senaste halvåret med utgångspunkt i EU:s narkotikastrategi och handlingsplan. Vi förutser ingen diskussion under denna punkt utan avser att ta del av informationen.

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Man brukar ju säga att underbart är kort, och precis så var det i dag, statssekreteraren. Må solen lysa över dig och medarbetarna. Jag tillönskar er alla en trevlig helg och ett bra kommande rådsmöte. Tack för närvaron i dag!

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Då hälsar vi utbildningsminister Anna Ekström med medarbetare välkomna hit. Vi är tacksamma att ni lyckades komma lite före utsatt tid. Det händer inte så ofta att vi har mer tid än vi brukar, men i dag har vi haft det.

Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Tack till ledamöterna som släppte in oss genom stängda dörrar så att vi kunde komma hit i god tid!

Jag har ingenting att tillägga till de skriftliga återrapporter som har lämnats, men jag är naturligtvis beredd att lämna en fullödlig rapport om nämnden vill ha det.

Anf. 82 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för erbjudandet och informationen.

Vi går till dagordningspunkt 7, Slutsatser om EU-uppdrag. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 83 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Ordförande! Då handlar det om att Europeiska kommissionen den 29 september publicerade ett meddelande om fem uppdrag, så kallade missions. De är en del av forsknings- och innovationsprogrammet Horizon, eller Horisont Europa, och kan beskrivas som strategiskt riktade forsknings- och innovationssatsningar. Syftet är att man ska fokusera resurser, mänskliga och ekonomiska, på ett fåtal utvalda samhällsutmaningar som kräver innovativa lösningar.

Dessa samhällsutmaningar är verkligen viktiga utmaningar. Det handlar om att bekämpa och förebygga cancer, hur vi klimatanpassar våra samhällen, hur vi skyddar våra hav, hur vi kan leva i grönare och mer hållbara städer och hur vi säkerställer goda markförhållanden och livsmedel. Som nämnden hör är detta frågor som är mycket väl lämpade för just ett internationellt forskningssamarbete.

Det franska ordförandeskapet har under våren förhandlat fram rådsslutsatser på det här området. De beskriver vikten av ett uppdragsorienterat angreppssätt. Man betonar vikten av en effektiv styrningsmodell. Man talar om medborgarnas engagemang som en förutsättning. Man betonar också att det måste finnas synergier mellan olika program och initiativ.

Det kan sägas ha varit ganska stor enighet i förhandlingarna. Medlemsstaterna har uttryckt väldigt likartade ståndpunkter. Det regeringen har verkat för under förhandlingarna är att få in bra skrivningar

om jämställdhet och också skarpare skrivningar om att även underrepresentativa grupper i samhället aktivt ska involveras i uppdragen.

Jag kan upplysa nämnden om att jag har ställt lite frågor om ordet underrepresentativa. Det är en korrekt översättning av ett ord som används i EU. Annars hade det ju legat bättre i munnen att säga underrepresenterade, men underrepresentativa är det korrekta uttrycket.

Regeringen har också betonat att medlen från Horisont Europa enbart ska användas till forskning och innovation. Det ska vara tydligt att andra typer av insatser som kan bidra till att uppdragens målsättningar blir verklighet bör komma från andra delar av EU-budgeten. Vi vill värna forskningsinslaget.

Därmed föreslår regeringen att Sverige ställer sig bakom ett antagande av rådsslutsatserna. Om nämnden vill läser jag gärna upp rådsslutsatserna, men jag tolkar huvudskakningarna från ordföranden som att det inte behövs.

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Utbildningsministern får självklart läsa upp dem, men de har ju blivit utsända. Det var bara så jag tänkte.

Vad bra att utbildningsministern också har ägnat tid åt att fundera kring ordets betydelse. Det är vi extra glada för. Det är pedagogiskt just nu.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går till dagordningspunkt 8, Slutsatser om värden och principer för internationellt samarbete inom forskning och innovation. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 85 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr ordförande! Också här är bakgrunden en strategi som antogs i september 2021 om internationellt samarbete inom forskning och innovation. Utgångspunkterna för dessa rådsslutsatserna är att unionen behöver principer och värderingar som ska gälla för det internationella samarbetet.

Värden man lyfter upp är forskningens frihet och forskarnas rättighet att öppet dela, sprida och kommunicera resultat och data från forskning. Det här är värderingar vi väl känner igen från den svenska forskningsdebatten.

Regeringen har verkat för skarpa skrivningar som fördömer den ryska aggressionen mot Ukraina, och ett uttalande om aggressionens påverkan på forskning och innovation ligger också som en bilaga till rådsslutsatserna.

Andra aspekter i texten där Sverige har gett stöd till skarpa skrivningar eller tillägg gäller bland annat hantering av utländsk inblandning, akademisk frihet, jämställdhet och vetenskapsdiplomati.

Därmed föreslår regeringen att Sverige ställer sig bakom ett antagande av rådsslutsatserna om principer och värderingar för internationellt forsknings- och innovationssamarbete. Förslaget till svensk ståndpunkt är överskickat.

Anf. 86 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går till dagordningspunkt 9, Slutsatser om utvärderingen av forskning och genomförandet av öppen vetenskap. Det är också ett beslutsärende.

Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Ordförande! ERA, det europeiska forskningsområdet, har varit föremål för samråd med nämnden ett flertal gånger. Senast var inför konkurrenskraftsrådets möten i september och november förra året. Som en fortsättning på arbetet med ERA har rådsslutsatser om forskningsutvärdering och implementering av principer för öppen vetenskap förhandlats fram, och målet är att dessa ska antas vid mötet den 10 juni.

Det man framhåller i rådsslutsatserna är att kvalitet, excellens och samhällsnytta ska styra utvärderingen av forskning och att det behövs en balans mellan kvalitativa och kvantitativa bedömningskriterier. När vi överlade denna punkt med utbildningsutskottet poängterades vikten av kvalitet, excellens, samhällsnytta och jämställdhet, och ett tillägg om detta har förts in i den svenska ståndpunkten.

En annan sak som utskottet lyfte upp, och som ligger mycket väl i linje med regeringens prioriteringar, är den oro som finns över ökade publikationskostnader. Vi har kompletterat ståndpunkten med detta, för det ligger helt i linje med den vanliga svenska ståndpunkten.

Förhandlingarna har gått smidigt. Det har inte varit några större meningsskiljaktigheter mellan medlemsstaterna, men det har varit lite diskussioner om mångspråkighet. Regeringen har fått gehör för sina framförda synpunkter, och det har framför allt handlat om balansen mellan kvalitativa och kvantitativa utvärderingsindikatorer och formuleringar som betonar vikten av jämställdhet, hög kvalitet och forskningsintegritet.

Den väldigt långa ståndpunktstexten är översänd till nämnden.

Anf. 88 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går till dagordningspunkt 10, Stöd till unga forskare i kristider. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 89 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Ordförande! Vi har en riktlinjedebatt om just stöd till unga forskare, och det här är ett område som förtjänar diskussion också på EU-nivå. I underlaget från ordförandeskapet redogörs det för vilken påverkan covid-19-pandemin och invasionen av Ukraina har haft på bland annat rekryteringsprocesser, olika former av mobilitetsprojekt och utbyten samt inte minst den psykiska hälsan bland unga forskare. Det beskrivs hur viktigt det är att stöd ges till unga forskare både nationellt och på europeisk nivå.

Insatser är nödvändiga för att vi ska kunna attrahera och behålla framtidens forskare, och det är de unga forskarna som är nyckeln till att säkerställa EU:s vetenskapliga ledarskap och för att mer effektivt utnyttja

de forskning- och innovationsinvesteringar som görs. Det handlar om att hitta svar på alla de stora utmaningar vi tampas med, och här är forskningen väldigt viktig.

I rådsslutsatserna om den framtida styrningen av ERA, det europeiska forskningsområdet, som vi antog i november 2021 finns det en bilaga med prioriterade åtgärder för gemensamma ERA-åtgärder. Många av dessa åtgärder kommer att påverka unga forskare, till exempel insatser som syftar till att förbättra attraktiva och hållbara karriärer, en reformering av forskningsutvärdering med mera. Jag vill betona att medlemsstaternas deltagande i dessa ERA-åtgärder på nationell nivå är frivilligt.

Det regeringen avser att lyfta fram i riktlinjedebatten är av sådan art att det redan finns tydliga kopplingar till ett pågående arbete här i Sverige. Flera av de åtgärder som finns med i den svenska forsknings- och innovationspropositionen, som riksdagen har ställt sig bakom, kan kopplas till unga forskare, så det finns stora möjligheter till en effektiv och bra koordinering på EU-nivå med bibehållande av den svenska beslutanderätten.

Också här har ståndpunkten skickats över till nämnden.

Anf. 90 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Nu går vi till rymdfrågorna och dagordningspunkt 11, Slutsatser om Copernicus fram till 2035. Det är ett beslutsärende.

Anf. 91 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr ordförande! Tack för påminnelsen om att jag faktiskt är ansvarigt statsråd för ett oändligt och ständigt expanderade ansvarsområde. Det känns stort.

Det europeiska jordobservationsprogrammet Copernicus samlar in, bearbetar och förmedlar tillförlitliga data och information om bland annat miljö och klimat. Det är viktigt att se till att detta är tillgängligt och kostnadsfritt för användare i hela världen. Det är ett jätteviktigt verktyg för att följa klimatutvecklingen och för att bidra till att identifiera och uppfylla målen i Agenda 2030. I dagarna har vi ju ett stort klimattoppmöte i Stockholm, och det är viktigt att komma ihåg att satelliterna ger oss ovärderlig information när det gäller klimattforskning och att utnyttja jordens resurser på ett effektivt sätt.

Rådsslutsatserna fastställer att Copernicus är ett världsledande, civilt och användardrivet jordobservationssystem men att det finns behov av utveckling av detta program. Det handlar om att klara nya behov och nya användarkrav för att det ännu bättre ska kunna bidra till en grön omställning, en digital transition och ett säkrare och mer motståndskraftigt samhälle.

Rådsslutsatserna manar utifrån detta till en vidareutveckling av Copernicus tjänster och data fram till 2035 där framsteg inom områden som AI och databehandling ska beaktas. Copernicus användarforum och styrningsmodellens lyfts särskilt fram, och man understryker i slutsatserna att Copernicus har en viktig roll i att ta fram information och bidra till underlag för beslut och hållbara åtgärder inom olika politikområden som transporter, energi, jordbruk och katastrofbekämpning.

Det finns rekommendationer i rådsslutsatserna att vi ska behålla policyn med fri, full och öppen tillgång till data och att vi ska omfamna de möjligheter som framväxten av nya tillämpningar kan ge för ökad kapacitet. Detta är jätteviktigt för Europas och Sveriges framtida utveckling.

Rådsslutsatserna förordar även att kommissionen i samråd med medlemsstaterna till mitten av 2023, alltså under det svenska ordförandeskapet, ska ta fram en strategi och plan för att öka användningen av Copernicus data och tjänster.

Vad har regeringen drivit under förhandlingarna? Jo, vi har verkat för att datapolicy med fri tillgång till Copernicus data ska behållas. Regeringen har framhållit vikten av att användarna, till exempel olika myndigheter, genom olika användarforum fortfarande ska ha ett inflytande över tjänsteutvecklingen. Detta är något vi också fått igenom i rådsslutsatserna.

Här är ståndpunkten lite kortare men också översänd till nämnden.

Anf. 92 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Vi har haft en avvikande ståndpunkt tidigare i EU-nämnden och i utbildningsutskottet. Den handlar om att vi tycker att det ska in en liten mening i regeringens ståndpunkt om respekt för den personliga integriteten. Vi har alltså som vanligt en avvikande ståndpunkt i denna fråga.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Så till dagordningspunkt 12, Slutsatser om en EU-strategi för rymdtrafikledning. Det är också ett beslutsärende.

Anf. 94 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr ordförande! Bakom denna tekniska rubrik döljer sig något spännande. Det börjar nämligen bli trångt i rymden. Det är fullt med satelliter, både aktiva och uttjänta, och det finns jättemycket rymdskrot som cirklar i en bana runt jorden. För att säkerställa ett långsiktigt hållbart utnyttjande av rymden finns det därför ett behov av ett multilateralt ramverk för rymdtrafikledning, bland annat för att minska risken för kollisioner som skapar ytterligare rymdskrot.

I tidigare rådsslutsatser från 2020 och 2021 har man lyft fram vikten av att utveckla en koordinerad rymdtrafikledning på europeisk nivå. Det handlar om att skydda europeiska tillgångar i rymden och bidra till en hållbar användning av rymden. Det har också framhållits att EU bör bidra till utveckling av standarder för rymdtrafikledning på global nivå. Om detta ska funka måste ju dessa regler respekteras av fler länder än dem som lyssnar på och bryr sig om vad EU säger.

Kommissionen och unionens höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik presenterade tillsammans den 15 februari i år ett gemensamt meddelande, och de aktuella rådsslutsatserna handlar om detta meddelande. I slutsatserna välkomnas kommissionens förslag som en utgångspunkt för fortsatt arbete på EU-nivå och i internationella diskussioner.

Vi konstaterar att det finns kopplingar mellan civila behov och försvars- och säkerhetspolitiska aspekter och att EU:s program för rymdskotsövervakning är ett väldigt viktigt bidrag till vår förmåga att skydda tillgångar i rymden.

Rådsslutsatserna framhåller också vikten av samarbete med den europeiska rymdorganisationen ESA, och medlemsstaterna rekommenderas att överväga nationella åtgärder, riktlinjer eller lagstiftning, till exempel, som kan bidra till utvecklingen internationellt.

I meddelandet finns också ett förslag om att etablera ett forum på EU-nivå för utbyte av erfarenheter och delning av information, vilket välkomnas.

Vikten av att diskutera rymdtrafikledning på global nivå betonas, och det här är jätteviktigt. Vi har en FN-kommitté för fredlig användning av yttre rymden, som vi vill ska kunna användas för detta.

Rådsslutsatserna påpekar att en EU-gemensam position kan stärka medlemsstaterna och den europeiska rymdsektorns möjligheter att främja en europeisk hållning globalt.

Under förhandlingarna har regeringen verkat för en övergripande målsättning: att EU genom en europeisk position i rymdtrafikledning ska kunna främja en utveckling av global samordning och att den ska ske också i internationella forum.

Också här finns en ståndpunkt som är överskickad.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Det kanske är en framtida affärsidé att skicka upp återvinningsstationer till satelliterna för att plocka upp rymdskrot. Vad vet vi? Glöm inte var ni hörde det första gången.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går in på dagordningspunkt 13, Motståndskraften och konkurrenskraften i unionens rymdprogram. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 96 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr ordförande! I detta diskussionsunderlag lyfter man fram ett antal frågeställningar: en förändrad omvärldssituation, vikten av att skydda EU:s investeringar i rymdinfrastrukturer och vikten av att stärka EU:s förmåga och oberoende.

Vi vet alla att EU:s rymdprogram Copernicus för jordobservation och Galileo för navigation och positionering, som vi för övrigt gjorde ett stort arbete med under det svenska ordförandeskapet 2001 för att det skulle komma på plats, är världsledande, vilket lyfts fram.

Underlaget pekar på att vi ser en ökad betydelse av rymden för viktiga samhällsfunktioner. Vi har redan tidigare gått igenom allt som handlar om klimatforskning och liknande, men rymden har också en allt större strategisk vikt. Det finns en ökad risk för intressekonflikter och hot mot rymdinfrastruktur. I underlaget framhålls vikten av en europeisk autonom förmåga då beroendet av tredjeland kan medföra risker för europeisk rymdverksamhet och rymdsystem – och det är något vi har blivit uppmärksammade på under rådande försämrade säkerhetspolitiska läge.

I underlaget anges en vägledande fråga om vilka åtgärder som EU och dess medlemsstater bör vidta för att stärka rymdprogrammets motstånds-

och konkurrenskraft, och denna fråga kommer givetvis att diskuteras under riktlinjedebatten.

Det framgår tydligt av den långa svenska ståndpunkten hur den svenska regeringen avser att besvara denna fråga. Vill nämnden höra mer eller kan jag stanna här?

Anf. 97 ORDFÖRANDEN:

Nämnden verkar inte vilja höra mer, så jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Så till dagordningspunkt 14, Övriga frågor. Det gäller underpunkterna a, b, c och d.

Anf. 98 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Det handlar om information om aktiviteter under det franska ordförandeskapet och det tillträdande ordförandeskapets arbetsprogram både när det gäller forskning och när det gäller rymd. Jag planerar inga större svenska dramatiska utspel under de här punkterna.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Det låter betryggande, utbildningsministern, att det inte blir några dramatiska utspel!

Vi noterar och tackar för informationen. Därmed är utbildningsministern och hennes medarbetares deltagande vid dagens EU-nämndssammanträde avslutat. Vi önskar lycka till vid kommande rådsmöte. Må solen lysa över er, och ha en riktigt trevlig helg!

2021/22:43

3 juni

§ 6 Konkurrenskraftsfrågor – inre marknad och industri
Statssekreterare Emil Högberg
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft den 24 februari 2022
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft den 9 juni 2022

Anf. 100 ORDFÖRANDEN:

Vi har statssekreterare Emil Högberg och statssekreterare Krister Nilsson på plats. Det sitter bredvid varandra, praktiskt paketerade här vid dagens EU-nämndssammanträde.

Vi inleder med återrapport från möte i rådet den 24 februari 2022 och information och samråd inför möte i rådet den 9 juni 2022.

Anf. 101 Statssekreterare EMIL HÖGBERG:

Ordförande och ledamöter! Det senaste ministerrådsmötet i konkurrenskraftsrådet ägde rum just den 24 februari. Det var näringsministern som deltog för Sveriges räkning. Under mötet diskuterades förordningen om snedvridande utländska subventioner, omställningen av mobilitetsekosystemet och direktivet om företagens hållbarhetsrapportering, och så fanns det också en rad olika övriga frågor.

Det finns en skriftlig rapport från mötet. Om ni önskar kan jag kort redogöra för vad som avhandlades. Annars hänvisar jag till rapporten.

Anf. 102 ORDFÖRANDEN:

Rapporten är utsänd, och det verkar inte vara någon som begär ordet. Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Förordning om en ram med åtgärder för att stärka Europas halvledarekosystem. Det är en informations- och diskussionspunkt.

Det är mycket med ekosystem – det kommer in överallt numera! Det är spännande.

Anf. 103 Statssekreterare EMIL HÖGBERG:

Ordförande och ledamöter! Förhandlingen om direktivförslaget om halvledare går väldigt snabbt. Så sent som den 5 maj var jag i näringsutskottet och överlade om regeringens ståndpunkt som fick stöd, och nu ska det här förslaget diskuteras vid rådsmötet den 9 juni.

Det franska ordförandeskapet har presenterat en rapport om läget i förhandlingarna som kommer att ligga till grund för de här diskussionerna. Regeringen bedömer att rapporten på ett bra sätt speglar de diskussioner som har varit. Vi förväntar oss att diskussionen kommer att handla om huruvida koordinerade insatser på EU-nivå är nödvändiga för att hantera försörjningen av halvledare och om de åtgärder som kommissionen har föreslagit är relevanta.

Det är många länder som likt Sverige välkomnar det övergripande målet att stärka det europeiska halvledarekosystemet på EU-nivå och stärka industrins försörjning, men liksom många andra länder anser också den svenska regeringen att det är viktigt att upprätthålla lika villkor på den

inre marknaden och globalt och att kommissionens roll och befogenheter i den här krishanteringsmekanismen behöver förtydligas.

Sedan är förslaget uppdelat i olika pelare. Den första handlar om att stärka forskning, innovation och kompetens. Det är enligt regeringen den viktigaste pelaren. Det verkar finnas en samsyn bland medlemsstaterna om behovet av den. Men det finns frågor kring delarna i förslaget om produktionskapacitet och krishantering.

EU är starkt inom framför allt innovation. Vi håller med kommissionen om att EU behöver bli bättre på att omsätta innovation i tillverkning. Det känner vi igen också från de svenska förhållandena, och här har Sverige en hel del att bidra med, tror vi.

Eftersom det går fort i förhandlingarna är det bra att en diskussion förs bland ministrarna i nästa vecka som vägledning för det fortsatta arbetet.

Anf. 104 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen och konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

2021/22:43

3 juni

§ 7 Konkurrenskraftsfrågor – inre marknad och industri
Statssekreterare Krister Nilsson
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft den 9 juni 2022

Anf. 105 ORDFÖRANDEN:

Vi välkomnar statssekreterare Nilsson och går in på dagordningspunkt 5 om stärkt motståndskraft i Europas strategiska industriella ekosystem. Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 106 Statssekreterare KRISTER NILSSON:

Ordförande och ledamöter! Den här punkten är en uppföljning, kan man säga, på det faktum att EU-ledarna under det senaste informella mötet i Europeiska rådet i Versailles antog en deklaration som pekar ut fem sektorer där man menar att EU behöver minska sitt strategiska beroende. Det är områden som kritiska råmaterial, halvledare, som vi precis hörde om, hälsosektorn, den digitala sektorn och livsmedelssektorn.

Det kommer att vara en öppen diskussion om riktlinjer kring hur man ska arbeta vidare med de här frågorna, och man har ett antal frågeställningar.

Generellt sett tycker vi från regeringen att givet det geopolitiska läget är den här inriktningen att peka ut särskilt viktiga sektorer rätt och riktig, och det är viktigt att vi har den här typen av diskussion och att det är noga definierade och utvalda sektorer.

När det gäller förutsättningarna för att hantera de här strategiska beroendena och vägen framåt tycker vi att den grundläggande frågan är att vi också ska skapa goda villkor för de företag som verkar inom de här sektorerna så att de kan fortsätta att vara innovativa och växa och vi därmed kan stärka den europeiska kompetensen på de här områdena.

Kärnan i vad vi anser från regeringen är också att det är viktigt att det här kombineras med att vi har en proaktiv och öppen handelspolitik, att vi har ett partnerskap med likasinnade för att minska beroende men stärka värdekedjorna och att det är centralt att stärka den inre marknaden, som nämndes, för att vi också ska ha möjlighet att växa och skapa konkurrenskraftiga företag. På det sättet menar vi att vi stärker den europeiska ekonomiska motståndskraften i flera olika sektorer.

Regeringen anser vidare att den här statliga interventionen, om man säger så, på olika områden för att stärka den ekonomiska motståndskraften ska göras när det finns ett tydligt mervärde. Vi ska inte ta över det ansvar som ligger på företagen eller intervensera med företagens egen förmåga att bygga upp värdekedjor, utan det ska vara ett stöd. Men det är företagen själva som ska hantera och ansvara för sina leverantörskedjor. När det gäller statsstöd exempelvis är det en principiell utgångspunkt för oss att vi ska använda det när det finns ett marknadsmisslyckande så att det blir till stöd där så krävs för att få igång och stärka en specifik sektor.

När man pratar om olika mål och ambitioner för olika sektorer att växa utifrån europeiskt perspektiv är det viktigt, som vi ser det, att det inte blir produktionsmål utan mer att det ses som ett uttryck för en ambition på olika politiska områden, att det är en signal för de politiska ambitionerna som kan vara kopplade till olika sektorer.

Vi kommer också att peka på, och det tycker jag är viktigt, att vi ökar tillgången till kritiska råmaterial, att vi också jobbar som en del av det med att öka de cirkulära lösningarna, vilket är ett svar på att öka tillgången till kritiska råmaterial, och att vi också ska öka produktionen inom EU och säkra tillgången globalt.

Vi anser också att det är viktigt att det finns en samstämmighet mellan den miljö- och investeringsfrämjande politiken och ambitionerna på europeisk nivå för att stärka de här sektorerna. Det innebär också naturligtvis att när exempelvis frågor om tillståndsprövningar och annat kommer upp i de här sammanhangen är det viktigt att det sker med ett upprätthållande av de miljökrav som vi anser är viktiga.

Om man avslutningsvis ska sammanfatta vår position när det gäller den här riktlinjedebatten och ge svar på frågorna tycker vi att det är viktigt med de goda, förutsägbara villkoren för företagen som en grundfråga, att vi ska stärka den inre marknaden och att den också måste fungera i kris för att vi inte ska få problem inom viktiga sektorer och att den proaktiva öppna handeln är en viktig del av helhetspolitiken.

Vi bygger partnerskap med länder som är viktiga för att minska ett oförutsägbart beroende. Statsstöd ska användas endast vid marknadsmisslyckande, och vi ska öka tillgången till råmaterial inklusive de cirkulära lösningarna. Vi ska fokusera på innovationskapacitet och forskning och utveckling som kompetensutveckling, precis som min kollega Emil precis nämnde, när det gäller halvledare. Det är en väldigt central del.

Det är också viktigt när det gäller insatser framöver att vi håller oss inom ramen för den långtidsbudget som finns, det vill säga vi ser att det finns ett skäl att ha en budgetrestriktivitet när det gäller ytterligare satsningar. Det måste ske inom det som är redan överenskommet, och vi ska använda de medel som finns.

Anf. 107 LOTTA OLSSON (M):

Ordförande! Jag är glad att precis det som vi pratade om och tog upp i NU-kommittén häromdagen har förtydligats – när det gäller både att man stärker handel internationellt och har bra samarbetspartner och den inre styrkan av att samarbeta runt de här frågorna. Tack för det!

Anf. 108 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för dragningen!

Som statssekreteraren var inne på pekas sektorer ut här inom vilka EU behöver stärka sitt strategiska oberoende av omvärlden. Det här innebär att ut ska vara mer självförsörjande på alla de områden som pekas ut. Vi går mot en strategisk suveränitet i EU – det kan man prata om.

Ser regeringen någon fara med den här inriktningen, och vilka konsekvenser kan det få för svenskt företagande?

Anf. 109 Statssekreterare KRISTER NILSSON:

Det som vi ser som viktigt i förhållande till den fråga som du ställer är att vi utgår från hur vi ska kunna stärka företagen att själva bygga en motståndskraftig ekonomi inom de här sektorerna. Det innebär att vi måste lösa det här med att i vissa fall ha en stark konkurrenskraft, att vi kan göra forsknings- och innovationssatsningar som bidrar till att stärka företagen

och att vi också attraherar investeringar i de sektorer där vi i Sverige saknar delar av en komplett värdekedja.

Jag tror också det är viktigt att inte dra det till den spetsen att man säger att vi ska vara självförsörjande och därmed inte öppna för handel och partnerskap. Det är väl där som det finns en viss distinktion i debatten och diskussionen. Vi har exempelvis via vår myndighet Kommerskollegium gjort analyser som pekar på att den typen av politik riskerar att bli sub-optimerande när det gäller ekonomi, och det är inte säkert att man löser de här oberoende frågorna.

Det är från regeringens sida viktigt med det kombinerade anslaget. Då ser vi inte några risker med att stärka de här sektorerna. Att stärka sektorerna tycker vi i grunden är rätt och riktigt.

Anf. 110 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Finns det någonting som statssekreteraren önskar kommentera?

Anf. 111 Statssekreterare KRISTER NILSSON:

Det kommer att vara informationspunkter, så om det inte finns några frågor på det här har jag inget övrigt att tillägga. Vi kommer att få information från det tjeckiska ordförandeskapet om deras planer exempelvis.

Snarare kommer vi tillbaka med rapporterna från mötet och redovisar vad det har informerats om.

Anf. 112 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Därmed, statssekreterarna, är er närvaro vid dagens EU-nämnds-sammanträde avslutad. Vi önskar er lycka till vid kommande rådsmöten.

Trevlig helg och må solen lysa över er!

§ 1 Rättsliga och inrikes frågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 4 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 6 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 7 HANS EKLIND (KD).....	3
Anf. 8 ADAM MARTTINEN (SD)	3
Anf. 9 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 10 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 12 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 14 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 22 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 23 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 24 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 25 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
Anf. 26 ADAM MARTTINEN (SD)	9
Anf. 27 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 28 MIKAEL DAMSGAARD (M)	9
Anf. 29 MALIN BJÖRK (C).....	10
Anf. 30 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	10
Anf. 31 MALIN BJÖRK (C).....	10
Anf. 32 HANS EKLIND (KD).....	11
Anf. 33 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 34 ADAM MARTTINEN (SD)	11

Anf. 35 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 36 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 37 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 38 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 39 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 40 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	13
Anf. 41 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
Anf. 42 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	14
Anf. 43 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 44 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	14
Anf. 45 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 46 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	15
Anf. 47 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 48 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 49 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 50 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 51 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 52 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 53 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 54 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 55 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 56 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 57 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 58 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 59 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
§ 2 Konkurrenskraftsfrågor – inre marknad och industri	17
Anf. 60 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 61 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
Anf. 62 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 63 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
§ 3 Rättsliga och inrikes frågor	18
Anf. 64 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 65 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	18

Anf. 66 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	18
Anf. 68 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 69 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	19
Anf. 70 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 71 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	19
Anf. 72 ORDFÖRANDEN.....	20

§ 4 Rättsliga och inrikes frågor

.....	21
Anf. 73 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 74 Statssekreterare TOBIAS LUNDIN GERDÅS	21
Anf. 75 JOHAN HULTBERG (M)	21
Anf. 76 Statssekreterare TOBIAS LUNDIN GERDÅS	22
Anf. 77 ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 78 Statssekreterare TOBIAS LUNDIN GERDÅS	22
Anf. 79 ORDFÖRANDEN.....	22

§ 5 Konkurrenskraftsfrågor – forskning och rymd

.....	23
Anf. 80 ORDFÖRANDEN.....	23
Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	23
Anf. 82 ORDFÖRANDEN.....	23
Anf. 83 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	23
Anf. 84 ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 85 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	24
Anf. 86 ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	25
Anf. 88 ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 89 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	25
Anf. 90 ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 91 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	26
Anf. 92 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	27
Anf. 93 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 94 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	27
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	28
Anf. 96 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	28
Anf. 97 ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 98 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	29
Anf. 99 ORDFÖRANDEN.....	29

§ 6 Konkurrenskraftsfrågor – inre marknad och industri

.....	30
Anf. 100 ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 101 Statssekreterare EMIL HÖGBERG	30
Anf. 102 ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 103 Statssekreterare EMIL HÖGBERG	30
Anf. 104 ORDFÖRANDEN.....	31

§ 7 Konkurrenskraftsfrågor – inre marknad och industri

.....	32
Anf. 105 ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 106 Statssekreterare KRISTER NILSSON	32
Anf. 107 LOTTA OLSSON (M).....	33

2021/22:43
3 juni

Anf. 108	MALIN BJÖRK (C)	33
Anf. 109	Statssekreterare KRISTER NILSSON	33
Anf. 110	ORDFÖRANDEN	34
Anf. 111	Statssekreterare KRISTER NILSSON	34
Anf. 112	ORDFÖRANDEN	34